

Position paper NVTZ

Wet integere bedrijfsvoering zorg- jeugdhulpaanbieders

In deze position paper zet de [Nederlandse Vereniging van Toezichhouders in Zorg en Welzijn](#) (NVTZ) haar belangrijkste standpunten uiteen ten aanzien van het Wetsvoorstel integere bedrijfsvoering zorg- en jeugdhulpaanbieders (Wibz).

De NVTZ onderschrijft het voornemen om fraude in de zorg en misbruik van zorggelden effectief aan te pakken. Iedere vorm van zorgfraude of misbruik van zorggelden is er één te veel. Wij willen echter benadrukken dat deze gevallen de uitzondering op de regel vormen en ook als zodanig behandeld dienen te worden. Deze wet schiet het doel voorbij door het extra belasten van bonafide zorgaanbieders met aanvullende administratieve lasten. De NVTZ is van mening dat 'de echte materie' (c.q. de werkelijk malafide bedrijfsvoering, misbruik van zorggelden) niet met deze wet wordt geraakt. Bovendien zijn malafide praktijken doorgaans pas achteraf te constateren en zijn de gevolgen van deze praktijken niet meer terug te draaien. De preventieve werking van deze wet is naar onze mening dan ook beperkt. De NVTZ vindt dat dit wetsvoorstel, dat in wezen dient tot aanpassingen van de Wtza en de Wmg, voorbijgaat aan het feit dat het merendeel van de zorgaanbieders zuivere en integere intenties heeft en dat zij niet gebaat zijn bij toenemende regeldruk.

Gemiste doeltreffendheid maatregelen en neveneffecten

Wij zijn dan ook van mening dat de Wibz zoals voorgesteld niet de (juiste) middelen biedt voor een effectieve aanpak ten behoeve van het doel van deze wet. Wij zetten onze motivatie onder elkaar, een aantal van onze standpunten wordt in het tweede deel van dit position paper nader uiteengezet:

- Ten eerste hebben wij twijfels bij de proportionaliteit van de maatregelen die het wetsvoorstel aanreikt voor gevallen waarin 'niet-integere bedrijfsvoering' is gesignaleerd. Deze maatregelen, die grotendeels gebaseerd zijn op het handelen van een individu, zouden verregaande gevolgen kunnen hebben voor de gehele zorgonderneming en de kwaliteit en continuïteit van zorg. In de aangevulde toelichting lijkt de wetgever met name oog te hebben voor de proportionaliteitstoets bij grote instellingen, maar deze toets zou daartoe niet beperkt moeten zijn.
- Ten tweede zijn we van mening dat in het wetsvoorstel en in de toelichting onvoldoende rekening is gehouden met andere relevante wetten, waarin verschillende onbenutte middelen om niet-integere bedrijfsvoering aan te pakken, zijn opgenomen.
- Ten derde is het wetsvoorstel niet in lijn met de uitgangspunten van het IZA, waaronder het verminderen van administratieve lasten, het bevorderen van samenwerking tussen zorgorganisaties en het vertrouwen in en op zorgprofessionals.
- Ten vierde zijn wij van mening dat het ingewikkeld is om winstuitkering verder te verbieden. Dit zal in de praktijk leiden tot veel vragen. Als partijen dit willen, kan een verbod gemakkelijk omzeild worden. Wij zijn voorstander van een benadering waarbinnen individuele gevallen beoordeeld en veroordeeld kunnen worden, en waarbij het vermoeden van integer handelen het uitgangspunt is.

Suggesties en uitvoerbaarheid in de praktijk

1) Heb oog voor andere onbenutte (bestaande) mogelijkheden

In zorgorganisaties met een raad van toezicht ziet de raad toe op het integer handelen van de zorgorganisatie en op de kwaliteit van zorg. De NVTZ heeft voor zowel de personenvennootschappen als voor de BV-DGA modeldocumenten/statuten gemaakt waarin is bepaald dat het besluit tot winstuitkeringen ook aan de raad van toezicht moeten worden voorgelegd. Daarnaast heeft de NVTZ de whitepaper over ethisch ondernemen in de zorg uitgebracht, waarin we interne toezichthouders stimuleren vragen te stellen over in hoeverre de eigen instelling een koers vaart die binnen de maatschappelijke normen past en wat die normen precies inhouden.

Er bestaan al verschillende instrumenten waarmee niet-integere individuen kunnen worden aangepakt en waarmee waarborgen kunnen worden gesteld aan de bedrijfsvoering om integriteit te bevorderen. Voorbeelden zijn het enquêterecht van het Openbaar Ministerie (al dan niet op verzoek van de IGJ, NZa, toezichthouders of stakeholders) om een onderzoek naar de gang van zaken bij een zorgaanbieder te verzoeken. Of de mogelijkheid van schorsing of ontslag door de voorzieningenrechter op verzoek van een belanghebbende (zoals een bestuurder of toezichthouder). Waar het de bedrijfsvoering betreft, zijn in de Wtza reeds waarborgen opgenomen om de integriteit te bevorderen, namelijk door de introductie van een verplichte onafhankelijke interne toezichthouder.

De NVTZ wil de Minister in overweging geven een orgaan in het leven te roepen dat, naar analogie van het tuchtrecht, aan de hand van een algemene norm per geval beoordeelt of sprake is van niet-integer handelen door specifieke personen. Integriteit gaat namelijk over de intrinsieke motivatie van individuen en is daarom een diffuus begrip, waarvan de invulling naar onze mening niet volledig in wetgeving is te vatten. Waar het organisaties betreft, zijn wij van mening dat er ruim voldoende regelgeving bestaat die houvast moet bieden aan het vormgeven en in stand houden van integere bedrijfsvoering aangevuld door het governancekader van de Governancecode Zorg.

2) **Normering van winstuitkering complex**

De regeling van het winstuitkeringsverbod is verder aangescherpt, maar past als zodanig volgens de NVTZ niet binnen het wetsvoorstel. Een winstuitkeringsverbod sluit niet (langer) aan op de huidige praktijk van zorgondernemingen en is naar onze mening niet effectief om fraude te bestrijden. Het is lastig om winstuitkering helder te normeren, terwijl het relatief eenvoudig is om een winstuitkeringsverbod te omzeilen. Daarom menen we dat het effectiever is om te zoeken naar handvatten waarmee individuele gevallen beoordeeld en veroordeeld kunnen worden.

3) **Inconsistentie met uitgangspunten Integraal Zorgakkoord**

De NVTZ meent dat het onderhavige wetsvoorstel niet consistent is met de uitgangspunten uit het Integraal Zorgakkoord 2023. Een van de opgaven die in het IZA is opgenomen, betreft het verminderen van administratieve lasten. Het onderhavige wetsvoorstel verhoogt – naar onze mening onnodig – de regeldruk. Daarnaast wordt in het IZA betoogd dat er meer aandacht dient te komen voor de samenwerking tussen zorgaanbieders. Dit uitgangspunt is in onze ogen onverenigbaar met het voornemen uit het wetsvoorstel tot aanscherpen van de winstklem en het gegeven dat niet duidelijk wordt gemaakt wanneer nu wel en niet winstuitkeringen bij samenwerkingsverbanden mogelijk zijn.

Een andere opgave uit het IZA waarmee het wetsvoorstel niet strookt, is het werken vanuit vertrouwen in plaats van wantrouwen. Omdat sommige zorgprofessionals een gebrek aan vertrouwen ervaren, is in het IZA afgesproken hen juist meer vertrouwen te geven. (De titel van) het wetsvoorstel geeft blijk van een gebrek aan vertrouwen in de integriteit van individuen in de zorg. Op dit punt willen we attenderen op de omgekeerde bewijslast: zorgaanbieders moeten aantonen dat zij integer zijn, daar wordt niet op voorhand van uitgegaan wat niet in lijn is met het beoogde in het IZA.

Kortom, de NVTZ plaatst vraagtekens bij de effectiviteit van het wetsvoorstel (de Wibz), met name omdat het onvoldoende aansluit op bestaande wet- en regelgeving en veldnormen. Het aannemen van onderhavig wetsvoorstel bovenop de bestaande wet- en regelgeving maakt het voor de overwegend bonafide zorgaanbieders onnodig complex om hun publieke en maatschappelijke opdracht te vervullen.